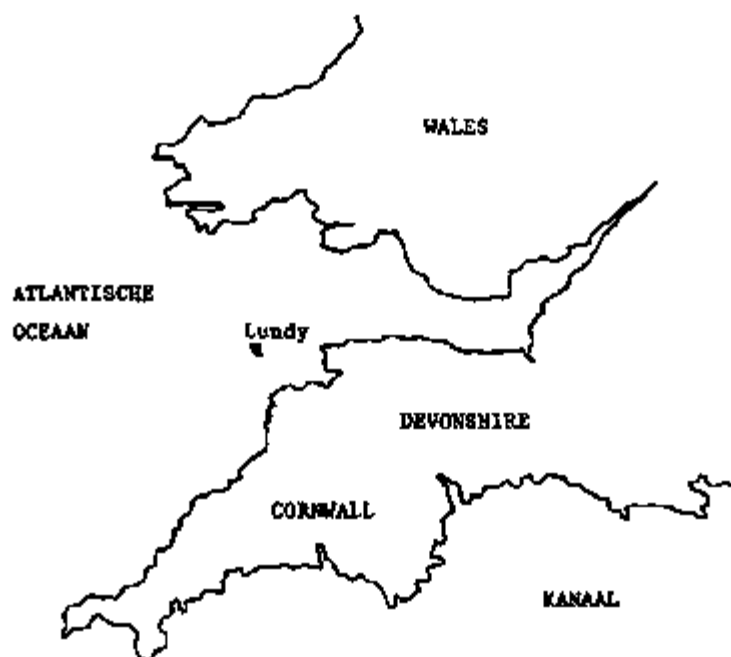

DE MUNTEN VAN LUNDY

H. Waarsoggers

Situering

Lundy is een klein rotsachtig eilandje (ongeveer 4,2 km²) dat op 19 km vóór de kust van Devonshire in de monding van het kanaal van Bristol ligt. Dit kanaal (in feite de brede monding van de Severn) is een zeer drukke waterweg, die de belangrijke havens Bristol en Cardiff met de Atlantische Oceaan verbindt.

Het eiland is 5 km lang en bezit een beschutte aanlegplaats. De bevolking ervan (enkele tientallen personen) leeft van het toerisme en de kweek van pony's. Bovendien is Lundy een vogelreservaat met een belangrijke kolonie Puffins of grote zeepapegaaien. Deze eigenaardige wit en zwart gekleurde zeevogels met hun grote opvallende bek hebben trouwens hun naam aan het eiland gegeven: in het IJslands (de taal van de Viking-piraten die in de 9^e en 10^e eeuw Lundy als basis gebruikten) heten deze vogels immers *Lunda*.

Jurisdictie over het eiland

Om de moderne "munten" van dit op het eerste gezicht doodgewoon Engels eilandje juist te situeren, dient de juridische geschiedenis ervan toegelicht te worden. Er is immers een fundamenteel verschil tussen Lundy en andere semi-onafhankelijke Britse eilanden (zoals Man, Jersey en Guernsey) die eigen munten uitgeven. In het begin van de 13^e eeuw begonnen de moeilijkheden betreffende de suzeriniteit over het eiland. Koning Jan zonder Land had blijkbaar iets tegen William de Marisco, de toenmalige leenman van Lundy. Hij konfiskeerde het eiland en gaf het bij koninklijk edict in leen aan de orde van de Tempeliers. William weigerde echter het eiland over te dragen. Hij erkende koning Jan wel als leenheer maar hield vol dat Lundy buiten het koninkrijk Engeland viel (een status, vergelijkbaar met die van de Kanaleilanden dus) en om die reden niet bij edict kon overgedragen worden. Wat de koning daarvan dacht bleek duidelijk uit hetgeen daarop volgde: William de Marisco werd in een hinderlaag gelokt, gevangen genomen, veroordeeld voor hoogverraad, opgehangen en gevierendeeld.

Daartegenover stond het feit dat - wanneer tussen 1625 en 1635 het eiland drie maal geplunderd en uitgemoord werd (in 1625 door Turkse piraten, in 1633 door een Spaans oorlogsschip en in 1634 door Algerijnse zeerovers) - de autoriteiten van Devonshire weigerden tussenbeide te komen omdat het eiland zogezegd buiten

hun jurisdictie viel. Bovendien werd op Lundy door de vertegenwoordigers van de Kroon nooit enige belasting of taks geheven.

In 1871 kwam het opnieuw tot een conflict tussen William Heaven, de eigenaar van Lundy, en de Engelse overheid. Een man werd door de politie van Devon op het eiland gearresteerd en voor een Engels gerechtshof gedaagd voor moord. Heaven protesteerde hevig tegen deze inbreuk op zijn vermeende autonomie, maar de rechtbank negeerde hem gewoon en velde zonder meer zijn vonnis. Hetzelfde gebeurde in 1891 toen vier inwoners van Lundy gearresteerd werden op beschuldiging van diefstal.

Munismatiek voor 1929

Tweemaal werden door de Engelse koning op Lundy muntten geslagen, telkens in uitzonderlijke omstandigheden.

- In 1326 vluchtte Edward II uit Londen na een staatsgreep van zijn vrouw Isabella en haar minnaar Lord Mortimer. Hij had slechts weinig aanhangers en werd steeds verder naar het westen teruggedreven. In 1327 werden op Lundy gedurende ongeveer 6 maand op zijn naam zilveren penny's geslagen. Dit tot hij werd gevangen genomen en in het nabijgelegen Berkeley Castle werd vermoord door een witgloeiende pook in zijn ingewanden te duwen. De op Lundy geslagen penny's zijn niet van de andere te onderscheiden.
- Gedurende de burgeroorlog van 1642 - 1646 verkeerde Charles I in een vergelijkbare situatie, al was zijn aanhang veel sterker. Na zijn verpletterende nederlaag tegen de Parlementsairen bij Marston Moor in juli 1644 was Noord en Oost-Engeland verloren voor de koning. Zijn muntatelier, dat al herhaaldelijk was verplaatst in de voorgaande jaren uit militaire noodzaak, werd in 1645 van Bristol naar Lundy overgebracht. Het was er veilig, en bovendien was de muntmeester Thomas Bushell eigenaar van het eiland.

Er werden zilverstukken van 1/2 Crown, 1 shilling, 6 Pence, 1 Groat, 3 Pence en 1/2 Groat geslagen. Ze zijn te herkennen aan een combinatie van het muntteken A of B met de drie struisveren van Wales en zijn vrij zeldzaam. In 1646 werd Charles definitief verslagen te Naseby en hield zijn muntslag op.

De uitgifte van 1929

Het ontstaan van de moderne onafhankelijkheidsgedachte op Lundy is terug te voeren tot William Hudson Heaven, die het eiland in 1834 kocht voor 9.870 Pond en er een eigen groen-rood gekleurde vlag voor ontwierp. Zijn opvolgers, Hudson en Walter Heaven, volgden dezelfde politiek (bijvoorbeeld bij de reeds eerder vernoemde juridische incidenten van 1871 en 1891), maar er kan vermoed worden dat het verkrijgen van gratis reclame om het op gang komend toerisme naar Lundy te bevorderen hierbij een belangrijke (zoiets de belangrijkste) rol speelde. In 1925 kocht Martin Coleo Harman, een rijke en excentrieke zakenman, Lundy (mer alles erop en eraan) voor 16.000 Pond. Hij verving de vlag van Heaven door een rood-wit-blauwe van eigen maksel met een grote letter L. Als motto voor zijn "rijk" koos hij "LUNDY LIGHTS AND LEADS" (Lundy verlicht en wijst de weg), een allusie op de twee belangrijke vuurtorens op zijn eiland.

In 1928 woonde Harman te Londen een lezing bij over de munten van Edward II en Charles I die te Lundy werden geslagen. Dit bracht hem op het idee om eigen munten uit te geven. Op 6 juni 1929 bestelde hij bij de bekende privé-munt Ralph Heaton & Sons te Birmingham 50.000 stukken met dezelfde massa en legering als de Britse pasmunten van $\frac{1}{2}$ penny en evenveel exemplaren die zouden overeenstemmen met de farthing. Om verwarring te vermijden werden wel de oude, veel zwaardere Victoriaanse munten van voor 1860 als voorbeeld genomen.

De stukken werden tussen 14 november 1929 en 5 maart 1930 geleverd :

Puffin

vz : Kop van M. C. Harman naar links; rondom, MARTIN.COLES .HARMAN;
in de afsnede, 1929

kr : Puffin staat naar links; rondom, LUNDY.ONE.PUFFIN

Op de rand, in reliëf, LUNDY LIGHTS AND LEADS

Half puffin

vz : Als vorig stuk.

kz : Puffin naar links; enkel de bovenste helft van de vogel is afgebeeld; rondom, LUNDY (bovenaan)/ HALF PUFFIN (onderaan)

Zelfde randschrift als vorig stuk.

De keuze van het woord Puffin voor de denominatie is nogal voor de hand liggend, vermits deze vogels het meest karakteristiek zijn voor het eiland. Op te merken valt dat de waarde van de stukken (1 en $\frac{1}{2}$ Puffin) ook door het muntbeeld op de keerzijde wordt weergegeven: er wordt immers resp. een hele en een halve zeepapegaai afgebeeld. Harman bracht een gedeelte van zijn munten op het eiland in omloop, waarbij de waarde van de Puffin werd gelijkgesteld aan een halve penny. Terzelfdertijd werd een akkoord gesloten met de banken te Biddeford (de verbindingshaven voor Lundy op het vasteland) om de Puffins uit te wisselen tegen Engelse penny's.

Op 15 april 1930 werd Harman voor de rechtbank gedaagd wegens schending van sectie 5 van de muntwet van 1870 (o.m. het in omloop brengen van zijn stukken zonder daarvoor toelating gevraagd te hebben aan de Koninklijke Munt). Nu bestonden er in Engeland voordien, op dat ogenblik en later honderden tokens wier gebruik (in kantines, fabrieken, amusementsparken, automaten e.d.) niet zoveel

verschilde van de zogenaamde "munten" van Lundy, en waar de overheid of het gerecht geen vinger naar uitstak. Waarschijnlijk heeft de openbare muntlager van Devonshire dit voorwendsel aangegrepen om andere rekeningen te vereffenen. Er bestonden tussen beiden reeds lang aanslepende wrijvingen; zo had Harman niet lang voordien bijvoorbeeld een politiemans, die door het graafschap Devonshire voor Lundy was aangesteld, de toegang tot het eiland geweigerd. Tijdens het proces verdedigde Harman - met veel zin voor publiciteit - zijn vermaand recht op een eigen muntslag, als soeverein van een onafhankelijke staat binnen het Britse imperium, en eiste dat het geschil door Koning George V zou beslecht worden.

Aan de zaak werd grote zichtbaarheid gegeven in de pers en het verloop van de debatten werd door de Britse bevolking met veel aandacht gevolgd. Uiteindelijk werd Harman veroordeeld tot een boete van 5 Pond plus de gerechtskosten (15 Guineas). Deze uitspraak, die door Harman tot in het hoogste Hof van beroep werd aangevochten, bracht de zaak in feite terug tot zijn ware proporties; niettemin kregen de Puffin-munten (en Lundy als toeristische attractie) gedurende weken onbetastbare reclame. Een uitwisselbaarheid bij de banken van Bideford werd na de uitspraak van het Hooggerechtshof in 1931 opgeheven en ze werden uit omloop genomen. Tegen die tijd waren het echter al gezochte verzamelobjecten geworden, die aan prijzen verhandeld werden die niets meer te maken hadden met hun oorspronkelijke koerswaarde.

In 1965 verkocht Albion Harman de matrijzen van de Puffinmunten aan de firma Modern World Coins. Deze liet 3.000 sets vervaardigen met exemplaren in brons en koper-nikkel van elke denominatie. Deze stukken dragen achter het jaartal 1965 en hebben een gladde rand.

In 1929 had Harman ook 500.000 postzegels van 1 en $\frac{1}{2}$ Puffin laten drukken. Vermits voor brieven buiten het eiland ook normale Engelse zegels gebruikt werden, werd Harman hier niet voor vervolgd.

De familie bleef trouwens zegels uitgeven tot in 1968, toen de laatste Harman overleed.

Jack Hayward, een Britse millionaire, kocht het eiland in 1969 voor 150.000 Pond en schonk het aan de National Trust, een vereniging die talrijke natuurgebieden en historische monumenten beheert in Groot-Britannië.